

PO DRŽAVNEM UDARU V AMMANU

JORDANIJA V SREDIŠČU SVETOVNE POLITIKE**Ne še 22-letni državnik - Ameriška vojna mornarica v vzho-
dnem Sredozemlju - Sporazum z Irakom in s Saudsko Arabijo**

O mali arabski državi Jordaniji piše te dni ves mednarodni tisk in voditelji veselih posvečajo mnogo skrbi razmeram v deželi, ki jo ogromna večina navadnih ljudi v svetu pozna komaj po imenu. Saj v Jordaniji živi vsega le 1 milijon in 200 tisoč prebivalcev. Torej manj kot v Sloveniji, in povrh je skoro v celoti nerodovitna, žgoča puščava brez industrije in poljedelstva.

Deželo, ki je bila do l. 1918 del Turčije, so priključili k samostojnemu življenju Angleži. Ko jim je po prvi svetovni vojni Zveza narodov izročila v upravo Palestino, so za arabske pokrajine onkraj reke Jordana odcepili od Palestine ter jih postavili pod oblast beduinskega poglavarja Abdulaha, starega očeta sedanjega kralja Huseina. Dežela je dobila ime Transjordanija ter postala po drugi svetovni vojni, l. 1946, neodvisna država.

Njena neodvisnost je pa bila več ali manj samo na papirju. Pravi gospodarji v deželi so bili Angleži, ki so Abdulahu ustvarili na svoje stroške tudi prvovrstno vojsko. To je bila slovita Arabska legija pod poveljstvom angleškega generala Glubb Paše. Ko je l. 1948 izbruhnila vojna z Izraelom, se je izkazalo, da je bila ta legija edina vojaška sila v arabskem svetu, ki se je lahko z uspehom uprla zmagovitim judovskim četam.

Toda ne le to! Medtem ko so vse druge arabske države bile poražene, se je Arabska legija razširila na obe strani Jordana in zasedla polovico mesta Jeruzalema. Abdulah je zavzeto ozemlje priključil Transjordaniji, ki jo je preimenoval v kraljevino Jordanijo.

Za prejeto pomoč je bil Abdulah Angležem hvaležen. Nanje je bil navezan tudi zaradi tega, ker so mu dajali večmilijardno letno podporo, s katero je kril primanjkljaj v državnem proračunu. Brez redne britanske pomoči bi Jordanija ne mogla živeti.

NASER IN MLADI HUSEIN

Abdulahova privrženost Angležem je pa vzbujala silen odpor v vrstah arabskih nacionalistov iz Palestine, ki so dolžili Veliko Britanijo, da je največ pripomogla k ustanovitvi židovske države Izrael ter s tem priključila neznanško gorje na Arabce. Nad en milijon arabskih domačinov je moralo zapustiti rodno zemljo in je še danes brez strehe.

Zato je bil na Abdulaha izvršen atentat in po njegovi smrti je marca 1953 zasedel prestol Jordanije 18-letni Husein. Mladi, v Veliki Britaniji vzgojeni kralj je bil seveda

tudi naklonjen Angležem, ki so sklenili, da ga z vsemi silami podprejo. Proti koncu l. 1955 so mu stavili naslednji predlog: Arabska legija se znatno okrepi in opremi s težkim orožjem in Jordanija bo prejela povečano letno pomoč za razvoj svojega gospodarstva. V zameno se Jordanija priključi Bagdadski zvezi.

Husein je bil voljan ponudbo sprejeti, ker so v Bagdadski zvezi bile tudi druge mohamedanske države, in sicer Turčija, Perzija, Pakistan in sosedni Irak. Vrh tega si bo Jordanija s pristopom zagotovila gospodarsko bodočnost ter se vsestransko okrepila.

Toda v trenutku ko se je zdelo, da je sporazum z Angleži že pod streho, je 15. decembra 1955 izbruhnila v deželi splošna stavka.

Hud Naserjev poraz

Dogodki v decembru 1955 so bili za Huseina velika politična šola. Spoznal je, kako mogočno je v državi vsearabsko nacionalistično gibanje, in je zato sklenil spremeniti svojo politiko. K temu je bil tem bolj prisiljen, ker so medtem skrajni nacionalisti dobili pri volitvah večino in zavladali v parlamentu.

Da dokaže svojo neodvisnost od Angležev, je Husein najprej odstavil poveljnika Arabske legije Glubba ter imenoval na njegovo mesto domačina Nuwarja. Načelnik vlade je postal Naserjev prijatelj Nabulsi. Februarja tega leta je bil v Kairu sestanek voditeljev arabskih držav, na katerem je Husein sprejel vodilna načela o skupni arabski politiki, zlasti do Izraela, in v tem so si zares vsi Arabci edini: Judje so zanje največji in najnevarnejši skupni sovražnik.

Toda novi gospodarji Jordanije so bili sklenili iti še dalje. Jordanija naj obnovi svoje diplomatske odnose z Moskvo ter se ravno tako kot Egipt in Sirija nasloni v zunanji politiki na Sovjetsko zvezo. Med Egiptom, Jordanijo in Sirijo naj se spletejo tako tesne vezi, da bodo imele skupno vojsko, in delati je treba na to, da se te tri dežele s časom združijo v veliko arabsko zvezno državo. Jordanija bi po teh računih zgubila do sedanjosti neodvisnost. Če bi se Husein upiral, ga je treba ukloniti in v skrajnem primeru — odstraniti.

Naser in njegovi sirski zavezniki so bili prepričani, da se bliža ura, ko bo mogoče te načrte uresničiti, ker držita v Jordaniji vsa oblast v rokah dva Naserjeva prijatelja, načelnik vlade in gospodar parlamenta je Nabulsi, vojski poveljuje pa Nuwar. Kako naj

Na cestah Jeruzalema, Jeriha, Betlehema in v sami prestolnici Ammanu so se pojavile velike množice mladine, vzklikale Naserju in kralju Saudske Arabije ter začele naskakovati angleške, ameriške in turške konzulate. Zvočniki egiptovskega radia so na samem glavnem trgu Ammana pozivali ljudstvo na upor in obtoževale Huseina, da hoče izdati in razklati enotnost arabskih narodov. Vmes je morala poseči vojska in v uličnih neredih je izgubilo več ljudi življenja.

Vse to je Huseinu nakuhal Naser, ki je bil ravno tedaj v težkem sporu z Angleži. Posledica je bila, da je pristop k Bagdadski zvezi padel v vodo. Naser je odnesel veliko zmago nad Huseinom.

se še ne 22-letni kralj Husein uspešno brani?

Toda ravno v tem fantu se je Naser hudo urezal. Ko je Husein spoznal, kaj mu preti, je čez noč odstavil Nabulsija, izgnal čez mejo Nuwarja, razpustil vse obstoječe stranke ter uvedel s pomočjo vojske, ki mu je zvečine ostala zvesta, v Jordaniji — diktaturo.

Po nespornem političnem uspehu v vprašanju Sueškega prekopa je Naser doživel v Jordaniji očiten poraz.

NA POZORNICI SE JE POJAVILA AMERIKA

Izkazalo se je, da je mladi Husein bolj trezen kot Naser znal oceniti velike politične spremembe, ki so se v zadnjih mesecih izvršile na Srednjem vzhodu.

Najprej se je zavedal, da v svoji borbi za neodvisnost Jordanije lahko računa na brezpogojno pomoč Amerike. Ko so Angleži in Francozi po porazu v Egiptu prišli ob ključne postojanke na Srednjem vzhodu, so stopile na njihovo mesto neprimerno močnejše in bogatejše Združene države. Eisenhower je razglasil svoj »nauk«, po katerem je Amerika pripravljena prihiteti na pomoč vsaki državi tistih pokrajin, ki bi se čutila ogrožena v svoji neodvisnosti.

In res je Washington, brž ko je izbruhnila kriza v Jordaniji, uradno izjavil, da je neodvisnost te države tudi za Ameriko »vprašanje življenjske važnosti«. Da bi svojo izjavo podkrepili z dejanji, so Amerikanci ukazali svojemu 6. vojnemu brodogradu, naj nemudoma odplove v vzhodni del Sredozemskega morja. Brodograd šteje več križark.

NOVICE Z VSEGA SVETA

SOVJETSKA ZVEZA IN RAZOROŽITEV

Moskva je pretekli teden vzbudila v svetu veliko pozornost s predlogi, ki jih je njen zastopnik Zorin stavil o postopni razorožitvi v odboru Združenih narodov.

Najprej je Zorin zahteval, naj se takoj ustavi slaherno razstreljevanje atomskih in vodikovih bomb in naj se vse države odpovedo uporabi jedrnega orožja. To je prvi in osnovni pogoj Rusije, da sploh podpiše mednarodni sporazum o razorožitvi. Amerika, Sovjetska zveza in Kitajska naj nadalje takoj znižajo število vojaštva na 2 milijona in 500 tisoč mož, v nekaj letih pa na 1 milijon in pol. Velika Britanija in Francija naj se za sedaj zadovoljita z armado, ki šteje 750 tisoč vojakov, pozneje pa 650 tisoč.

Vse države se obvežejo znižati v svojih proračunih izdatke za vojsko takoj za 15 odstotkov, s čimer bi seveda milijardni zneski postali prosti za druge, predvsem socialne namene.

Da se bodo sprejeti sklepi o razoroževanju zares izvajali, naj se določena ozemlja držav podpisnic podvržejo stalnemu nadzorstvu iz zraka. To je po mnenju mnogih zapadnjakov znaten napredek, kajti Sovjetska Rusija je bila doslej odločno nasprotna, da bi kdorkoli delal nad njenim ozemljem fotografije ter s tem zasledoval, kaj se na njenem ozemlju dogaja.

Toda pokrajine, ki naj bi bile podvržene nadzorstvu iz zraka, kakor ga predlaga Rusija, so po mišljenju zapadnjakov krivično razdeljene. Sovjetska zveza, raztezajoča se na okoli 22 milijonov kvadratnih kilometrov, je pripravljena podrediti tujemu nadzorstvu nekaj nad 7000 kilometrov, torej približno eno tretjino svoje države, medtem ko bi morala Amerika, ki šteje le 9 milijonov in 300 tisoč kvadratnih kilometrov, podvreči nadzorstvu iz zraka tudi 7000 kilometrov, to se pravi tri četrtine svojega državnega ozemlja. Ta neenakost je za Ameriko nesprejemljiva in zastran tega je sovjetski načrt — odbila.

Glavno pa je, da se pogajanja z Moskvo nadaljujejo. Vsak miroljuben človek v svetu mora želeti, da bi prišlo med obema orjalkoma kljub vsem oviram do končne poravnave.

MIKOJAN IN GSCHNITZER

Podpredsednik sovjetske vlade Mikojan je bil pretekli teden na uradnem obisku v Avstriji. Po krvavih dogodkih na Madžarskem je to prvo politično potovanje, ki ga je vodil človek iz Sovjetske Rusije opravil na zapadu. Moskva čuti očitno potrebo, da se spet približa zahodnim deželam.

Zanimivo je, da se je Mikojan hotel na Dunaju sestati tudi s podministrom Gschnitzerjem. Ker je edina stvar, s katero se Gschnitzer brez prestanka ukvarja, Južni Tirol, ni težko pogoditi, o čem sta moža razpravljala. Sovjetska Rusija je s tem nameravala javno izpričati, da se tudi ona zanima za nemško narodno manjšino v Italiji. Poteza je zelo spretna, zakaj za Južni Tirol se močno zavzemajo vse avstrijske stranke. Če se zanj potegne sedaj še Moskva, je jasno, da si bo pridobila naklonjenost vse avstrijske

javnosti. Lep primer gibčne sovjetske politike med nekomunističnimi narodi.

NASER JE ZMAGAL

Varnostni svet Združenih narodov je pretekli petek sklepal o načrtu, ki mu ga je predložil Naser o končni rešitvi sueškega spora: vse naprave bivše francosko-angleške družbe prekopa preidejo v popolno last Egipta, kateremu je treba plačevati vse prevoznine; Egipt bo zajamčil vsem državam svobodno plovbo po ožini ter se držal določil l. 1888 v Carigradu sklenjene in še vedno veljavne mednarodne pogodbe. V slučaju, da bi med Egiptom in uporabniki prekopa nastali spori, naj o njih odloča razsodišče.

To je v jedru Naserjev predlog, ki se v nekaterih točkah ne sklada z načeli, sprejetimi jeseni od Varnostnega sveta, s katerimi se je tedaj tudi Egipt strinjal. Najprej Naserjev predlog ni nobena pogodba, temveč enostranska izjava Egipta, ki jo Naser lahko vsak čas prekliče. V veljavi ostane zastarela pogodba iz l. 1888, po kateri je mogoče prepovedati državam, ki so v vojni, prehod skozi prekop. Naser je pri tem imel pred očmi Izrael, s katerim je pravno še vedno v vojnem stanju.

Amerika je kljub temu predlagala, naj Varnostni svet Naserjev načrt sprejme, čeprav le začasno, da se vidi, kako se obnese v dejanskem življenju. To pomeni očitno zmago Naserjevo. Zdi se pa, da so se Amerikanci vdali s stisnjenimi zobmi in da se bodo Naserju — maščevali.

MUSSOLINIJEV ZAKLAD

V ponedeljek se je pričela v Padovi sodna obravnava, ki naj dožene, kam je zginil pred 11 leti zaklad fašistske republike. Ko je 25. aprila 1945 Mussolini skušal ubežati v Švico, je padel pri Dongu v roke partizanov, ki so njega, njegovo ljubico Claretto Petacci in vse fašistske veljake postrelili in se ob enem polastili vseh dragocenosti, skritih v Mussolinijevem sprevodu avtomobilov.

V njih so našli med drugim 40 kg zlata in več kovčkov, polnih raznih tujih valut. V današnji vrednosti je to predstavljalo okoli 60 milijard lir. Od vsega tega ni prišel v blagajno zakonite naslednice fašistske države, to je današnje republike, niti — vinar. Sodnija hoče sedaj ugotoviti, kam se je ogromni zaklad — zgubil.

URADNIKI NA SODIŠČIH

Minister za pravosodje je s posebnim odlokom razpisal natečaj za 905 uradniških mest na sodnijah Italije. Med temi je 22 mest določenih za prosilce, ki poleg italijansčine obvladajo tudi — nemščino. Službo lahko nastopijo samo, če so s pismenim in ustnim izpitom dokazali, da dobro poznajo nemški jezik. Vlada je izdala odlok zato, da omogoči dvojezično uradovanje na sodiščih Južnega Tirola. — Kdaj bo objavljen odlok, s katerim bodo zahtevali, naj sodni in drugi uradniki tudi v naših krajih poznajo drugi deželni jezik ter v ta namen položijo izpite v — slovenščini?

TUJSKI PROMET IN POLITIKA

Nedeljski Messaggero Veneto se zelo jezi, da Južni Tirolici celo tujski promet izkori-

ščajo v svoje namene. Ob velikonočnih praznikih, pravi list, so bile na cestah južno od Brennerja razpostavljene skupine fantov, ki so delile med avstrijske in nemške potnike na tisoče letakov s takimle besedilom: »Ko potujete skozi Južni Tirol, mislite na stisko njegovega ljudstva!« »Govorite povsod nemški in poslužujte se nemških krajevnih imen!«

Messaggero se huduje, da je avstrijsko časopisje to mladino pohvalilo, namesto da bi jo posvarilo.

UDRL SE JE ODER

Pretekli četrtek je bila v Prato della Valle blizu Padove svečanost, na kateri je ondotni škof imel nagovor na več ko tisoč avtomobilistov. Na visokem odru so bila zbrana vsa cerkvena in vojaška oblastva. Med škofovim govorom se je pa oder naenkrat podrl in odličniki so se vsi zvalili na tla. Pokrajinski odbornik Zardini si je pri tem zlomil levo nogo. Takoj so poklicali rešilni avto, da prepelje odbornika v bolnišnico. Šofer je spravil motor v pogon, a pri tem spregledal, da odbornik ni še v vozilu. Avto je drvel prazen proti bolnišnici, nakar se je začela prava dirka za šoferjem, ki so ga le s težavo dohiteali, da je ranjenca pripeljal v zdravilišče.

BRODOVJE SAN MARINO

Mala gorska republika sredi Italije je sklenila zgraditi lastno mornarico, čeprav nikjer ne meji na morje. Finančni minister Parelli je izjavil v parlamentu, da hoče San Marino s tem popraviti svoje finance. Slediti hoče namreč zgledu nekaterih srednje ameriških držav, ki dovoljujejo proti odškodnini tujim ladjam, da plovejo pod njihovo zastavo in plačujejo zato zelo nizke davke. Več kot 10 odstotkov svetovnega ladjevja je registriranih v državah, ki same nimajo trgovske mornarice. Po tem viru dohodkov sega sedaj tudi San Marino.

SPET JE »ZBEŽAL«

Argentinska vlada je ugodila zahtevi Jugoslavije, da ji izroči Ante Paveliča. Toda glej, ko so »strogo zastraženega« moža hoteli prijeti, ga ni bilo več nikjer, zginil je, kakor bi ga bila zemlja požrla. V resnici seveda ni zbežal, temveč je v Argentini in uživa tam potuho. Prava sramota je, da enega največjih zločincev, kar jih pozna človeška zgodovina, nočejo izročiti roki pravice.

AMERIŠKI ČASNIKI

V Združenih državah gre po naših pojmihi vse na veliko in debelo in tako je tudi s časniki. Eden najbolj razširjenih dnevnikov je New York Times, ki izhaja v več milijonski nakladi in tehta ob nedeljah več ko 1 kilogram; ob posebnih priložnostih je list imel kar po 550 strani in bil nad 2 kilograma težak. Za eno tako številko porabijo 3500 ton papirja in 128 tisoč kg črnila.

Približno dve tretjini lista zavzemajo oglasi, ki so zelo važni, ker se z njimi krijejo vsi stroški lista. Dnevnik bi lahko razpečevali zastoj, pa bi ne imeli zube.

Kako vse drugačne so razmere pri nas, kjer trgovec misli, da je denar zavržen, če plača oglas, in kjer je časopisje popolnoma odvisno od naročnikov. Smo pač majhen narod, živčič na malem prostoru!

Na belo nedeljo sta se v rojanski cerkvi poročila gdč. Nives Ferfolja in g. Izak Macuka. Na novi življenjski poti jima žele prijatelji obilo sreče in božjega blagoslova. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo lista.

NOVICE

DVA SVARILNA GLASOVA

Proti nadaljnjim razstreljevanjem atomskih bomb in sploh uporabljanju jedrnega orožja sta se spet dvignila dva svareča glasova.

Pij XII. je v pismu, naslovljenem japonskemu odposlancu Matshuhitu, poudaril, kako človekova oblast nad strahotnimi silami narave po pravici vzbuja med narodi preplah. Atomske razstrelitve, pravi papež, povzročajo, kakor so dognali znanstveniki, veliko škodo človeškemu organizmu in kvarno vplivajo zlasti na potomstvo. Poglavar Cerkve se zato obrača na odgovorne voditelje držav s pozivom, naj zastavijo ves svoj vpliv, da se prenehajo atomski poskusi v vojne namene ter usmeri jedrna sila le na miroljubno uporabo.

Druga vplivna osebnost, ki se je oglašila, je Nobelov nagrajenec dr. Schweitzer, sloveči zdravnik gobavih v osrčju Afrike. V pozivu na znanstvenike vsega sveta opisuje kot izvedenec, kako razjedajoče vplivajo radioaktivni žarki na celice človeškega telesa. Če se bo dosedanje brezvestno igranje z atomi nadaljevalo, se utegne zgoditi, pravi Schweitzer, da bo v sto letih človeški rod izhiral. Kako je mogoče, se sprašuje, da se državni ne morejo sporazumeti ter izključiti iz uporabe atomskega orožja, kakor so v prvi in drugi svetovni vojni izključili strupene pline?

Kriva je po njegovem premalo jasna zavest ljudskih množic, da če človek brezvestno uporablja sile narave le za širjenje svoje politične oblasti, poriva s tem človeštvo v neizogibno — smrt.

Drugo vprašanje je seveda, ali bodo vsi ti resni pozivi spametovali odgovorne državni-ke.

»STRANKA PAMETI«

Za izpraznjeno mesto predsednika republike se v Avstriji potegujeta dva moža: socialisti so postavili za kandidata dr. Schaerfa, (kršč. socialci pa vseučiliškega profesorja dr. Denka. Pol ure preden je zapadel rok za prijavo kandidatur, se je pa predstavil volivcem še tretji, to je odvetnik in hotelir dr. Schnittermayer z Nižjega Avstrijskega. Postavila ga je skupina, ki si je dala ime Stranka pameti.

Mož sicer ne bo zmagal, pač pa bo o njem pisalo domače in tuje časopisje in to bo velika reklama za njegov hotel in njegovo pisarno. Stranko pameti vodi, kakor vidimo, res pameten možakar.

DOLG PODLISTEK

Neka vzhodnonemška revija je začela objavljati kriminalni roman, ki bo imel 157 nadaljevanj. Ker izhaja časopis vsakih štirinajst dni, bodo bralci v živčni napetosti celih sedem let. To je celo za vztrajne Nemce nekoliko preveč.

NASMEJANE SLIKE

Urad za izdajanje potnih listov v New Yorku je nedavno tega priporočil potnikom, ki nameravajo potovati v tujino, naj pošljejo uradu le nasmejane fotografije, ne pa take z nasršenim obrazom, češ da delajo vedre slike lepši vtis na obmejnih carinskih postajah.

KAVA IN PES

Na meji med Nemčijo in Nizozemsko evete predvsem tihotapstvo s kavo. Da bi to omejili, so nemški cariniki na postaji Heerenberg dobili posebnega psa, ki obvoha avtomobilsko prtljago in ko ugotovi, da je kje skrita kava, začne lajati. Pes je tako navdušil carinike, da so si sklenili nabaviti še več takšnih, kar pa jim do sedaj ni uspelo, ker se noben drug pes za kavo ne zmeni.

PROTI KOMNI

OSVETLJENA POLICIJA

Prometni stražniki v Berlinu nosijo že nekaj dni posebne pasove, na katerih je pritrjenih 6 električnih žarnic. Baterije imajo shranjene v posebnih torbah na hrbtu. Ponoči je na križiščih policija tako osvetljena, da jo tudi neprevidni vozači morajo videti. S tem je odstranjena nevarnost, da bi avtomobili podirali na tla stražnike.

Jordanija v središču svetovne politike

(Nadaljevanje s 1. strani)

nekaj letalonosilk in je opremljeno tudi z atomskim orožjem.

Sovjetska zveza je seveda proti nastopu Združenih držav najostreje protestirala, češ da se Amerika vmešuje v notranje zadeve in spore arabskih dežel. Prisotnost močnega ameriškega brodograja na Srednjem vzhodu ogroža razen tega prav resno svetovni mir. Washington naj pazi, kaj dela, in naj se ne igra z ognjem.

Ti opomini niso pa na Amerikance prav nič vplivali, ker dobro vedo, da Sovjetska zveza zavoljo male Jordanije ne bo tvegala vojne. Sovjetski voditelji lahko groze, kolikor hočejo, stvarno pa ne bodo nič naredili.

POLITIČNA BORBA SE NADALJUJE

Tudi mladi Husein je to uganil in zato se čuti pod ameriški peruti povsem varnega. Prav nič se mu ni treba bati Egipta in Sirije. Povrhu mu je Amerika dala kot prvo pomoč še 10 milijonov dolarjev, da utrdi svoj položaj v notranjosti države.

Ravnokar opisani dogodki so le majhen odlomek v velikanski borbi, ki jo vodita Amerika in Sovjetska Rusija za politični vpliv med afriško-azijskimi narodi. Ameri-

»SPREDAJ ALI ZADAJ«

Najnovjši ameriški avtomobili so popolnoma enaki, če jih gledamo od spredaj ali od zadaj. To je zlasti za prometnike zelo nerodno, ker je v mestnem vrvežu večkrat težko spoznati, ali vozilo prihaja oziroma odhaja. Zato so oblastva določila, da morajo takšni avtomobili imeti tudi podnevi prižgane luči.

PREJ JE NI NIHČE POZNAL

Za mlado vdovo Marjeto Gheza, ki je na nogometnih tekmah zadela 132 milijonov, se prej, ko je bila brezposelna, živ (krst ni zanimal. Zdaj jo slikajo od spredaj in zadaj in se ji od vseh strani klanjajo. Med drugimi se je oglasilo kar 60 dedcev, ki bi jo radi poročili, čeprav je ne poznajo.

Dišijo jim milijoni. Marjeta jih bo, če je pametna, poslala vse k vragu.

OHLADILA SI JE JEZO

Prejšnji teden je neka nemška turistka skočila v Rimu ponoči v Tiberu. Na pomoč sta ji takoj priskočila dva mladeniča, toda ženska se je sama rešila in brez njune pomoči priplavala do brega. Ko so jo vprašali, zakaj je to storila, je odgovorila, da se je skregala z možem in da si je hotela samo jezo — ohladiti.

NAFTO BODO VLEKLI PO MORJU

Dva angleška inženirja sta izumila veliko valjasto posodo iz nylona, ki je prevlečena s posebno plastično snovjo in ima 9000 ton prostornine. Ladja bo z verigami privezala k sebi več takih posod, polnih nafte ter jih vlekla za seboj po morju. Tak ogromna posoda stane okoli 80 milijonov lir, znatno manj kot sedanja ladja cisterna.

UBOGE KRAVE

Irska policija že več mesecev išče ljudi, ki jih je prevzela nenavadna strast, da režejo kravam — repe. Resasto kravjo dlako uporabljajo namesto žime. Živinorejcem so tako prizadeli že precej škode.

kanci se trenutno uveljavljajo najbolj s tem, da širijo na Srednjem vzhodu tako imenovani Eisenhowerjev nauk, in priznati je treba, da so v tem pogledu dosegli že marsikateri uspeh.

Tako so nedavno tega sklenili sporazum z Irakom: ta arabska dežela bo prejela od Amerike moderno orožje in denar, da razvije svojo železniško in brzojavno mrežo.

Mnogo važnejši je pa sporazum, ki so ga sklenili Amerikanci s Saudsko Arabijo. Eisenhower je obljubil kralju Ibn Saudu, da opremi njegovo vojsko s sodobnimi tanki in topovi ter da pošlje v Arabijo ameriške vojaške strokovnjake. Saudski zrakoplovci se bodo vežbali z ameriški letali na reakcijski pogon. Amerika bo poleg tega modernizirala saudsko civilno letalstvo in izgradila luko Damman.

Sporazum je važen zavoljo tega, ker je bila Saudska Arabija doslej ravno tako kot Egipt in Sirija odločna nasprotnica Jordanije, medtem ko se je kralj Ibn Saud sedaj postavil odkrito na stran mladega Huseina ter mu med krizo celo stavil na razpolago svojo vojsko.

To je nov in morda še večji neuspeh Nasserjev, a istočasno neuspeh Sovjetske zveze v njeni borbi za vpliv na Srednjem vzhodu.

Dopisi v Tržaškega

Ob krizi tržaškega mestnega sveta

Pretekli petek je tržaški mestni svet soglasno sprejel ostavko župana Bartolija in vseh odbornikov. S tem se je še bolj zaostriła kriza, v katero je občinski svet zašel predvsem zaradi nesloge, ki že od jeseni leta 1954, to je od prihoda Italije v Trst, čedalje bolj izpodkopuje staro štiristrankarsko vladno večino. Vzroki krize tržaškega mestnega sveta so torej izrazito političnega značaja in v zvezi s položajem v državi.

Zadnje italijanske državnozbornske volitve, ki so bile pred dobrimi 3 leti, so zadale smrtni udarec večinskemu volilnemu zakonu, ki ga je bil pokojni De Gasperi uveljavil, da bi laže utrdil oblasti svoje stranke in njenih zaveznikov. Ta zakon ni dotlej veljal le za volitve v poslansko zbornico in senat, temveč so se po njegovih določilih volili tudi pokrajinski in občinski sveti vseh večjih občin. Razne kandidatne liste so se smele med seboj tudi povezovati in, če so dobile večino, jim je pripadlo večje število sedežev, kakor bi jim po številu prejetih glasov pritakalo. V Trstu so na primer po volitvah leta 1952 imeli demokristjani, liberalci, socialni demokrati in republikanci v mestnem svetu 40 svetovalcev, medtem ko so jih dobile vse ostale stranke le 20, čeprav so pri volitvah dobile približno isto število glasov.

Globoka sprememba

Propast nedemokratskega večinskega volilnega zakona je imela za posledico, da so spet uvedli stari, pravični volilni red, po katerem prejme vsaka kandidatna lista toliko mest v občinskem svetu, kolikor glasov je bilo zanjo oddanih. Zgoraj omenjene stranke so zato na lanskih volitvah v tržaški občini dobile le 26 svetovalcev in s tem jim je na mah padla oblast iz rok.

Sedanji mestni svet se od prejšnjega razlikuje tudi zato, ker je bila od volitev samovoljno in protizakonito izključena, kakor se še vsi spominjajo, lista tržaških neodvisnežev, za katero je leta 1952 glasovalo nič manj ko 27 tisoč volivcev. Tisti nacionalistični krogi, ki so si nad tem nezaslišanim dejanjem z očitnim zadovoljstvom meli roke, so pa kaj kmalu utihnili, ker so neodvisneži oddali pri volitvah svoje glasove odločnim nasprotnikom tedanje vladajoče večine in sicer predvsem komunistom.

Demokristjani so sicer skušali obnoviti štiristrankarsko vlado, a so naleteli na odpor pri socialnih demokratih, ki so odklanjali kakršnokoli sodelovanje z liberalci. Pri tržaških saragatovcih namreč prevladuje tista smer, ki se vneta bori za tako imenovano »zedinjenje socialistov«, se pravi za spojitve socialnih demokratov ter nenniivev v eno samo močno socialistično stranko. Da bi ta cilj laže dosegli, so saragatovec zavrgli v tržaškem mestnem svetu svoje prejšnje zaveznike — liberalce ter pristali samo na skupno vlado z demokristjani in republikanci. V zameno so pa prejeli pomoč nenniivev.

Kaj sedaj?

Že tako majava tla, na katerih je slonela Bartolijeva vlada, so se pa kljub temu polagoma rahljala, dokler se niso ob stavki Ace-

gata zrušila. Danes je na tržaškem županstvu položaj takšen, kakršen je bil lansko jesen. V petek bodo svetovalci volili najprej novega župana in nato bi morali določiti še 12 odbornikov. Krščanska demokracija bo za župana spet kandidirala Bartolija, ki pa lahko računa največ na 21 glasov, medtem ko jih je za zmago potrebnih najmanj 31. Levičarske stranke bodo pa verjetno volile bivšega župana dr. Mianija, ki pa tudi ne more prodreti, ker lahko prejme le največ 23 glasov. Sejo bodo morali zato odložiti za en teden, ko bo ožja volitev med tistima kandidatom, ki sta na prvi seji dobila največ glasov. Ista pravila veljajo tudi za odlornike.

Zadeva ni torej lahka in bodo potrebne najmanj 4 seje, preden se bo izkazalo, ali je mestni svet sploh zmožen si izvoliti svoje vodstvo. Najhuje pa je, da morajo svetovalci do konca maja odobriti občinski proračun. Če se to ne zgodi do omenjenega roka, bo prefektura razpustila občinski svet ter županstvu imenovala komisarja, kar pomeni nove volitve.

GROPADA

Prejšnji teden so se pri nas zaključila nekatera cestna dela, ki so jih izvršili po nalogu tržaške občine. Vsi smo pričakovali, da nam bodo ob tej priliki asfaltirali vse vaške poti, a smo spet morali ugotoviti, da mestna občina ne drži dane obljube. Asfaltirali so namreč le del ceste pri obmejnem prehodu, pri šoli ter pred cerkvijo. Svoj čas so nam zagotovili, da bodo uredili tudi kanalizacijo, o kateri pa sedaj ni ne duha ne sluha.

Vaščani zato še vedno zahtevamo, da mestna občina popolnoma izvede načrt dela, ki je bil svoj čas že odobren in za katerega je bil nakazan tudi denar. Na splošno vsakdo drži, da tržaška občina precej zanemarljivo svojo okolico. To ni ne pravično ne pošteno.

ŠTIVAN

Sredi najživejšega dela so prejšnji teden nenadoma prekinili gradnjo tovarne papirja ob Timavu. Vzroki ukrepa niso sicer znani, govorijo pa, da lastniki bodoče tovarne niso zadovoljni z gradbenim podjetjem in da bodo dela poverili nekemu drugemu podjetju.

Ta zadeva nas le toliko zanima, kolikor je precej naših ljudi prišlo ob kruh. Zaradi stavke električnih varilcev v tržaški ladjedelnici je bilo začasno odpuščenih tudi nekaj delavcev iz naše ter bližnjih vasi. Tem so se sedaj pridružili še tisti, ki so gradili novo papirnico, tako da je naš gospodarski položaj postal težaven.

NABREŽINA

Dne 10. maja bodo na Tehničnem uradu v Trstu na javni dražbi oddali gradnjo doma za onemogle v Nabrežini. Novo poslopje, za katero se je zanimala že prejšnja občinska uprava, bo zgrajeno na enem najbolj slikovitih ter najbolj razglednih predelov naše vasi. Stavbno zemljišče se nahaja v bližini električne centrale, od koder se nudi krasen razgled na morje, Istro ter tudi na Julijske Alpe. Ta kraj je poleg tega zavarovan pred burjo ter stoji na osovni strani. Vse te

okolice bodo našim najrevnejšim občanom pripomogle, da bodo laže prebili zadnja leta svojega življenja. Poslopje bo stalo 40 milijonov lir in bo v njem bivalo do 40 oseb.

OREH

Oreh je naselje med Koprščino in Trstom. Skozi kraj prehajajo dnevno številna vozila, namenjena v Jugoslavijo in v obratno smer. Naselje je po novi razmejitvi postalo važno gospodarsko središče, ker se je med sosednjima državama razvila živahna trgovina. Blago, ki ga nameravajo uvoziti ali izvoziti, povečini spravijo v razna skladišča, kjer čaka, da ga razcarinijo. Oreh je predvsem pomembno postajališče za govejo živino, konje in osle, ki jih izvažajo iz Jugoslavije. Vsa živina se mora tu tudi po več dni ustavititi, da izvrše carinski in zdravniški pregled. Tržaški prevozniki so pri Orehu zgradili večji hlev, ki pa očitno ne zadošča čedalje večjim potrebam. Zato sedaj zidajo novega.

Živina odpotuje šele, ko ugotovijo, da je zdrava. Zdravniški pregled je zlasti natančen pri konjih, na katerih izvršujejo razpoznavno cepljenje zaradi morebitne boleznismrkavosti (morva), ki je zelo nevarna za ljudi. Uvožena živina gre povečini v zakol. Včasih vidiš krasne, zdrave konje in se ti zdi kar škoda, da jih bodo čez nekaj dni zaklali, medtem ko bi lahko še veliko delali. Za klavno živino je namreč carina mnogo manjša kot za delovno, tako da se skoraj ne splača uvažati konj ali goved za delo. Zaradi čedalje večje mehanizacije kmetijstva je v Italiji povpraševanje po delovni živini manjše kakor pred leti.

Ker služi bližnji obmejni prehod za vso Istro, je zlasti ob sobotah in nedeljah zelo obremenjen. Ko privozijo avtobusi, je na bloku pravcati naval ljudi, ki v vrstah čakajo na carinski pregled ter da jim žigosajo prepustnice. Potrebno bi bilo, da bi oblastva povečala število službujočega osebja.

KRAŠKO RASTLINSTVO ZAŠČITENO

Na velikonočno nedeljo je stopil v veljavo odlok štev. 107, ki ga je generalni komisar Palamara izdal z očitnim namenom, da se zaščiti kraško rastlinstvo. V odloku je naštetih kar 17 rastlin, katerih trganje je strogo prepovedano. Med zaščitene rastline spadajo na primer zvončki, peonije, narcise, plutniki itd.

Odlok je bil potreben, ker so Tržačani, ki ob nedeljah radi zahajajo na Kras, brezobzirno in neusmiljeno lomili cvetoče veje na drevesih ter trgali cvetlice. Oblastva so uvidela, da se s takim početjem število kraških rastlin vedno bolj manjša in, če bi šlo tako naprej, bi naše cvetlice postale prava muzejska redkost.

Da se odlok spoštuje, skrbijo gozdna policija, orožniki, poljski in lovski čuvaji. Ti so samo to nedeljo naložili raznim izletnikom za 120 tisoč lir glob. Upamo, da bodo s časom tudi Tržačani postali bolj kulturni in nehali trgati cvetice, ki so dika našega Krasa.

GLASBENA MATICA V TRSTU

V sredo, 8. maja, ob 20.30 v Avditoriju
PRVI ZAKLJUČNI NASTOP GOIENCEV
GLASBENE SOLE
Sodeluje sopranistka HÖLZI HILDA

== Dopisi iz Goriške ==

VELIKA VERSKA SLAVNOST V SOLKANU

Na belo nedeljo je v lepo okrašeni solkanski cerkvi daroval svojo zlato mašo krški škof dr. Josip Srebrnič. Slovesnosti so prisostvovali tudi apostolski administrator dr. Mihael Toroš ter 20 slovenskih duhovnikov. Slavljencu so pri sv. daritvi asistirali goriška kanonika Velei in Novak, batujski župnik msgr. Filipič, dr. Klinec ter profesor Zaletel.

Solkanci so tik pred cerkvijo postavili svojemu rojaku veličasten slavolok, ob katerem ga je v imenu birmancev pozdravil učenec Golob Igor, ki je tako lepo deklamiral, da smo ga vsi občudovali. Izpred glavnega oltarja ga je nato pozdravil domači župnik in dekan Simčič, za kar se mu je slavljencev prisrčno zahvalil. Po sv. evangeliju je škof dr. Srebrnič v pridigi poudaril neizmerno vrednoto svete vere za časno in večno življenje posameznika, družin in narodov, ki zasluži, da se zaradi nje tudi marsikaj pretrpi, če in ko je potrebno.

Ob tej priliki moramo iz srca čestitati solkanskemu zboru k prelepemu petju nove latinske maše in večno lepih velikonočnih napjevov. Človek mora kar občudovati požrtvovalnega duha solkanske mladine, ki se je nekaj mesecev morala vaditi, da je lahko s svojim občutenim petjem tako poglobila lepoto velike verske slovesnosti.

Tudi goriški Slovenci želimo zlatomašniku obilo božjega blagoslova v njegovem vzvišenem poslanstvu.

NOVI PREFEKT V GORICI

Pred nekaj dnevi sta zapustila naše mesto prefekt dr. De Zerbi in njegov namestnik dr. Biondo.

V ponedeljek pa je že prišel v Gorico novi prefekt dr. Giacinto Nitri, ki je opravljal doslej službo podprefekta v Bariju. Goriški Slovenci upamo in od novega prefekta pričakujemo, da bo tudi do Slovencev pravičen in nam pomagal, da se nam popravijo krivice, ki so nam jih storili njegovi predniki. Pri tem mislimo zlasti na staro rano, ki so jo nam zadali s tem, da so otroke naših opantov oropali slovenske šole.

TRŽIČ

V torek preteklega tedna so se sindikalni zastopniki iz tržiške ladjedelnice sestali na goriški prefekturi s podministrom Ceccherinjem, da bi se z njim razgovorili o korakih, ki bi jih bilo treba storiti, da se vendarle konča dolgotrajna stavka električnih varilcev ter zadovoljivo reši spor v tržiški ladjedelnici. Podminister je svetoval, naj se sindikalisti takoj podajo v Rim k ministru za delo Vigorelliju, ki jih je nato res sprejel v četrtek preteklega tedna. Zastopniki tržiškega delavstva so ministru izročili posebno spomenico, v kateri so mu pojasnili vzroke dolgotrajnega spora. Minister jim je zagotovil, da bo v ponedeljek ali najpozneje v torek tega tedna imel potrebne razgovore z I.R.I., Finmeccanico, z ministrom za državne udeležbe Tognijem in da jih bo o uspehu razgovorov takoj obvestil.

Vsa javnost sedaj upa in napeto pričakuje, da bo končno spor med tržiškim delav-

stvom in upravo ladjedelnic zadovoljivo rešen, saj traja stvarno nespametna stavka že skoro dva meseca.

Z OSLAVJA

Oslavci smo zvedeli, da je občinski upravni odbor razpravljal pretekli teden med drugim o napeljavi vode do zadnjih hiš proti Števerjanu, kar v prvotnem načrtu ni bilo predvideno. Na predlog župana Bernardisa je odbor soglasno sklenil, napeljati vodo tudi do omenjenih hiš, če si bodo prizadeti lastniki sami izkopali jarke. Okrog pol milijona stroškov pa prevzame nase občina.

IZ PODGORE

Pristojna občinska komisija je pretekli teden odobrila tri gradbene načrte v naši predilnici. Povečali bodo stanovanjsko hišo za tovarniške uslužbence v ulici Cottonificio, oddelek za barvanje tkanin in novo skladišče za sodo.

IZ MIRNIKA

Iz naše vasi se le redko oglasimo v Novem listu. Ne smemo pa zamolčati, da nas je pred nekaj dnevi obiskal naš nadpastir msgr. Ambrosi, ki je tudi podelil zakrament sv. birme našim otrokom. To je bil lep praznik za vso našo vas, posebno pa za naše birmance.

ZLATA MAŠA

V nedeljo bo v Kanalu praznoval zlato mašo bivši tolminski dekan g. Vodopivec Jožef, ki je doma iz Dornberga. Zlatomašnik je več let služboval tudi v Nabrežini in sedaj živi kot upokojenec pri kanalskem gospodu dekanu.

Vsi prijatelji in znanci iz Gorice in s podeželja želimo priljubljenemu g. dekanu obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v njegovem nadaljnjem življenju.

NAGRADITEV GORIŠKIH KMETOVALCEV

V nedeljo dopoldne je v občinski dvorani na Korzu Verdi kmetijski nadzornik dr. Marsano razdelil 2 milijona 35.000 lir nagrad med kmetovalce na Goriškem, ki so se odlikovali z večjim pridelkom koruze. Prvo nagrado v tretji skupini je dobil med drugimi tudi slovenski kmetovalec Miroslav Gulin iz Štandreža. V prvi in drugi skupini so bili nagrajeni z zneskom 150 in 100 tisoč lir le furlanski kmetovalci. Nekaj denarnih nagrad so dobili tudi kmetovalci, ki so se odlikovali v gojenju sviloprejk. Posebno diplomno in svetinjo je pa prejela vrsta vinogradnikov in vrtnarjev zlasti iz Števerjana in Štandreža. Našim kmetovalcem k dobremu uspehu iz srca čestitamo.

POLJANE—DOL

Naš pevski zbor »Kras«, ki ga vodi gospodična Komel Pavlina, priredi v nedeljo, 5. maja, v prosvetni dvorani na Korzu Verdi samostojen koncert.

IZ PEVME

V soboto sta se poročila naša domačinka učiteljica Lidija Boškin in visokošolec Vižintin Viktor iz Dola. Novoporočencema želimo obilo božjega blagoslova in sreče na novi življenjski poti. Čestitkam in voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

SMRTI IN POGREBI

V četrtek preteklega tedna je v Trstu po daljši bolezni umrl 64-letni profesor dr. Josip Birsa. Pokojnik je poučeval na raznih tržaških srednjih šolah, nazadnje v Dolini. Pokopali smo ga v soboto popoldne na goriškem pokopališču.

Ko so prišli razni njegovi sošolci in prijatelji na pokopališče, so žal izvedeli, da je bil pokopan že ob 17. in ne ob 18 uri, kakor so javili časopisi. Pokojnik se je udeleževal tudi v javnem življenju; bil je odličen predavatelj. Naj mu sveti večna luč Duha božjega, v katerega je veroval in zaupal.

V torek pa so pokopali 71-letnega goriškega trgovca Ivana Culota, ki so ga poznali in spoštovali tudi vsi slovenski kmetovalci. Pokojnika je v nedeljo zvečer povozil avtomobil v bližini znane gostilne Winkler na cesti Gorica - Videm. Prepeljali so ga takoj v bolnico Brigata Pavia, a tam je kmalu izdihnil svojo dobro dušo.

V ponedeljek je umrl znani slovenski vinški trgovec Abuja Anton. Bilo mu je 71 let. Pokojnik zapušča naš svet kmalu za svojim bratom Andrejem.

K večnemu počitku so ga položili na goriškem pokopališču v torek popoldne. Plemenitemu možu naj sveti večna luč!

Užaloščeni družini in dragim sorodnikom izrekamo globoko in iskreno sožalje. Izrazom sožalja se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

SMRT NAJSTAREJŠE PRIMORKE

Pred kratkim je v Bukovici pri Renčah umrla najstarejša Primorka Marija Krpan. Dne 6. januarja je dopolnila 103. leto. Pokojnica je bila po rodu Beneška Slovenka in se je omožila v Bukovico. Po smrti ožjih sorodnikov je živela pri snahi. Zapustila je 7 vnukov in 12 pravnukov. V dolgem življenju je doživela mnogo veselja, pa tudi marsikaj težkega, saj si je že od 9. leta starosti morala sama služiti vsakdanji kruh.

»DOBRODELNA TOMBOLA«

V nedeljo, 5. maja, bo na Travniku, ob 8. uri zvečer dobrodelna tombola Zelenega križa. »Činkvina« znaša 30 tisoč lir, prava tombola 60, druga pa 10 tisoč lir. Tombolske tablice se že prodajajo, in sicer po 50 lir. Ker gre dobiček v korist prevažne dobrodelne ustanove, se bodo ljudje prav gotovo tombole udeležili v lepem številu. Če bo ta dan slabo vreme, bo tombola v nedeljo, 12. maja.

DVE POROKI

Na velikonočni ponedeljek sta se v cerkvi Sv. Ivana v Gorici poročila učiteljica Češcut Marija in g. Prinčič Stanko iz Krmina.

Na belo nedeljo pa sta si v cerkvi Sv. Ignacija obljubila večno zvestobo učiteljica Vetrici Irena in g. Bertolini Walter.

Mladima paroma želimo obilo božjega blagoslova in veselja v novem življenju. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo Strokovne šole v Gorici javlja, da bo na željo staršev v tem šolskem letu še en roditeljski sestanek, in sicer v nedeljo, 5. maja, ob 10.15 v prostorih Strokovne šole v ulici Randaccio.

Ravnateljstvo liceja in učiteljsišča v Gorici sporoča, da se bodo vstopni izpiti in sprejemni izpiti v I. razred liceja pričeli 6. junija, zrelostni ter usposobljenostni izpiti pa 24. junija. Prošnje je treba vložiti do 6. maja. Za morebitna pojasnila naj se prosilec obrne na tajništvo šole.

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Redkokje v Beneški Sloveniji je taka stanovanjska kriza kot pri nas v Šempetru. Čeprav so v zadnjih letih tu zgradili več novih hiš in popravili nekatere stare, je še vedno težko najti stanovanje. Pri nas je veliko šol, vse polno profesorjev in učiteljev, a ti se ne morejo vsak dan voziti k nam iz Vidma ali kakega drugega mesta. Mnogo jih je tu tudi z družinami in zato potrebujejo več stanovanjskih prostorov. V Šempetru je tudi hiralnica, ki ima veliko osebja, tako da si morajo mnogi od teh poiskati stanovanja izven zavoda. Ne manjka nam tudi orožnikov in financarjev, od katerih so mnogi poročni in zato potrebujejo stanovanja za svoje družine.

Iz vseh teh razlogov je občinski upravni odbor zaprosil za državno podporo, ki naj bi služila za gradnjo INA hiš. Upati smemo, da bo prošnja ugodno rešena, saj je malo krajev tako potrebnih stanovanj, kot je Šempeter. Sezidati bi pa morali zelo mnogo hiš, če bi hoteli ustreči vsem prošilec.

IZ ALTOVICE

Altovica se nahaja v hribih in do nje vodi le slaba steza. Pri nas je življenje zelo trdo, ker moramo vse potrebščine prenašati domov na hrbtnu.

Že pred nekaj leti so oblastva uvidela, da je cesta nujno potrebna in so jo zato tudi pričela graditi. Zaradi pomanjkanja denarja so pa morali delo ustaviti. Pred nekaj dnevi so zopet začeli delati in vsi vaščani upamo, da bo letos pot dokončno zgrajena.

IZ TAVORJANE

Pred nekaj dnevi je prišla v našo vas posebna komisija, ki jo je vodil naš župan. Šlo je za to, da se pregleda domači vodovod, ki

je star že skoro 100 let in se je zato obrabil in skvaril. Zaradi tega ostanemo večkrat brez vode celo v poletni vročini, kadar je najbolj potrebujemo. Ker postaja vodovod vedno bolj neuporaben, je nujno potrebno, da ga obnove. Že več let moledujemo našo občinsko upravo, da bi se nas usmilila. Končno smo pa vendar dočakali, da so se zgani. Kakor čujemo, bodo današnje vodovodne cevi iz cementa zamenjali s kovinskimi. Stare cevi so namreč popokale in se v razpokah nabira luža; zato je voda, posebno kadar dežuje, večkrat motna. Bog daj, da bi čimprej začeli z gradbeno obnovo vodovodnega omrežja in ga dokončali.

IZ VISKORŠE

Končno so oblastva dovolila, da se otvori avtobusna proga, ki naj poveže našo vas z Vidmom. Na to dovoljenje smo Viskoršci čakali več let. Na progi Viskorša-Neme-Videm pa avtobus kljub temu ne more takoj začeti z vožnjami, ker je danes cesta zelo slaba in jo bo morala občina temeljito popraviti. Ko bo pa urejena cesta Viskorša-Karnahta, bo avtobus vozil po njej do Moust, Debeleža, Nem in dalje do Vidma. Nova proga je v veliko korist tem krajem. Vsem, ki so se trudili, da je bila otvorena, naj gre naša zahvala.

MANTOVA IN BENEŠKA SLOVENIJA

Čitateljem Novega lista je še v živem spominu, kako smo svoj čas dvignili glas, ker so v Čemurju ukinili tovarno cementa in tako vrgli na cesto desetine delavcev.

Pred kratkim je ravnateljstvo tovarne sladkorja v Mantovi pričelo krčiti delo v tovarni z namenom, da ga popolnoma odpravi. Ko je tamkajšnje županstvo spoznalo ve-

liko nevarnost, ki je grozila delavstvu, je tovarno kratkomalo zaplenilo. Do tega sklepa je prišlo na skupnem posvetovanju občinskega odbora in zastopnikov vseh strank. Sklep občinske uprave je podprla z največjo odločnostjo tudi mantovska škofija. Občinska uprava je poudarila, da je bila prisiljena tako ravnati, ker je hotela obvarovati obstoj tovarne ter njenih delavcev.

Če bi bili župani iz Nadiške doline, predvsem šempeterski in šentlenski, tako ravnali, bi bili rešili na desetine družin brezposelnosti in lakote. Čemurski delavci so še danes brezposelni, čeprav so jim obljubili, da jih bodo drugod zaposlili. Znani »patriot« so tedaj napadli slovensko časopisje in zlasti domače glasilo Beneških Slovencev, češ da je protidržavno. Pri nas je pač tako, da se tisti, ki brani pravice slovenskih delavcev ali splošne gospodarske in kulturne pravice Beneških Slovencev, označuje kot nevarni in protidržaven element. V Mantovi pa so, kakor smo videli, drugega mišljenja. Tam so se združili vsi ne glede na stranke, da obvarujejo svoje občane pred brezposelnostjo in lakotjo. S tem nam dajejo zares lep in posnemanja vreden zgled.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS

TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Bred 100 leti

14

R.B.

Napovedali so, da bodo tako svilo kazali tudi na dunajski kmetijski razstavi, ki se je tisto leto otvorila. Toda izkazalo se je, da morata biti za svilo murva in svilod.

Pomóglej in smrt na Novari

Ker smo že pri navadah in miselnosti starih časov, ko se je s težavo dramila narodna zavest iz nekdanje tope okorelosti, naj povejmo še, kako so časniki priporočali, naj se mrz preganja. Novice so zapisale »Pomóglej zoper mrz«. Ljudje naj bi se tudi doma tako ravnali kot na Ruskem, kjer nikogar ne zebe. To naredi pa takole: preden gre kdo iz mrzle izbe v sneženo stevo, poje najprej eno jabolko, potem pa spije kozarec mrzle vode. Jabolko in mrzla voda — če ne verjamete, poskusite — povzročita po telesu tako prijetno toploto, kakor če bi človek čepel doma za pečjo. Kaj naši aspirini! En tak pomóglej ali pomoč, pa je vse opravljeno.

Vraža in babjevnost sta segli leta 1857 tudi na morje, in sicer prav v tržaško luko. V začetku maja se je odpravljala na pot okoli sveta vojna ladja Novara. Nanjo se je vkrčalo 351 vojakov pod kapitanom Willerstorff-

Urbair. Poleg vojaških namenov je imela ladja nalogo tudi znanstveno raziskovati dežele, kjer se bo ustavila. Zato je bilo na ladji pet učenih mož ter »en malar in še en vertnar«, kakor se bere. Ladja je pa še vedno čakala na ugoden trenutek, da dvigne sidro pri pomolu Sv. Karla in odjadra na vzhod. Mornarji so bili namreč še bolj babjevrni kot vsi drugi. Končno je le prišlo neko znamenje, ki je pomenilo »srečno pot«. Na krovu pod jamborom je korakal z nasajenim bajonetom vojak na straži. Kar v hipu pade z vrha jambora mlad mornar, ki je bil za oglednika v zgornjem košu. Tako nesrečno je zletel, da se je stražarju napičil na bajonet. Vsi na krovu so nesrečno smrt mladega fanta po mornarski vraži imeli za dobro znamenje. In res, naslednji dan 5. maja 1857 je Novara odplula na pot okoli sveta.

Še dosti je takih in podobnih zgodb, ki nam tudi s svoje posebne plati, brez smešnja, orišejo življenje in okolje pred sto leti.

Dva konca palice

Ko je bila leta 1848 izglasovana na pobudo našega poslanca Černeta in Čeha Kudliča v dunajskem parlamentu zemljiška odve-

za, se je v gospodarstvu naših krajev marsikaj spremenilo.

Brali smo že, da je razdobje pred sto leti važno za slovenski narod v političnem in kulturnem pogledu. Enako pomembno je pa bilo tudi za gospodarstvo. Zato si oglejmo, kako so naši predniki gospodarili in kaj so pridelovali v časih narodnega prebujanja.

Z zemljiško odvezo je kmet postal na svoji zemlji svoj gospodar. Če je bil priden in umen obenem, je njegov »grunt« pognal korenine do pekla, da ga ni nihče več mogel razmajati. Pod tisto streho pa, kjer ni bilo pridnih rok in večšega gospodarjevega navodila, je šlo še tako trdno posestvo rakovo pot. Nič ni pomagalo, da se je kmet trkal na prsa, češ na svojem sem jaz gospodar, dokler bo ta mali migal.

Prej je moral tlačaniti in »odrajtovati« desetino grofu in gradu, zdaj pa je moral v denarju plačevati davke državi, deželi in občini. Trdo je bilo treba delati in celo pri žlici in obleki varčevati, če je hotel gruntar izhajati z vso družino.

Vsaka palica ima dva konca, je kaj kmalu spoznal. Ko so se izboljšala prometna sredstva, sta se pripeljali v deželo tudi dve sovravnici našega kmeta; to sta bili konkurenca in potrata. Na eni strani je postal kmet svoboden gospodar, na drugi pa v nevarnosti, da obuhoža.

(Nadaljevanje prihodnjilje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mučenje alžirskih ujetnikov

Vsakega kulturnega človeka, ki si je ohranil še kaj vere v etične in kulturne vrednote zahodnega sveta, so pretresle novice o tem, kako podivjani francoski vojaki v Alžiru mučijo nacionalistične ujetnike. Najprej svet skoro ni verjel tem novicam. Da bi bili zmožni kaj takega Francozi, ki so sami to liko pretrpeli od poživljenih gestapovcev, si skoraj ni mogoče predstavljati. In vendar je tako. Sred. marca je 357 najuglednejših francoskih kulturnih delavcev naslovilo na predsednika republike Cotyja pismo, v katerem protestirajo proti mučenju alžirskih ujetnikov in streljanju talcev. Med podpisniki so bili znameniti p. satelji, kot n. pr. Nobelov na grajenec in najboljši sodobni katoliški pisatelj François Mauriac, znani založnik René Julliard, sloviti katoliški socialni delavec abbé Pierre in mnogo drugih.

»To niso več samo posamezni primeri mučenja, pišejo v pismu, ampak splošen pojav. Mučijo ujetnike, ki jih zajamejo z orožjem v roki; zaradi tega, ker so uporniki, jim odrekajo pravice, ki jih daje ženevski dogovor zajetim sovražnim vojakom, in pravice, ki jih jamčijo francoski zakoni. Brez preiskave in sodbe streljajo talce ter počenljajo surovosti, plenijo in, da bi zastrašili prebivalstvo ali iz maščevanja, uničujejo cele vasi.«

Ker ni mogel več prenašati takih razmer, je kmalu nato odstopil visok general francoske vojske v Alžiru. Njegov protest pa so smatrali na odgovornih mestih za upor in so ga celo zaprli v neko vojaško ječo. Končno so ga, ker mu niso mogli dokazati nobene krivde, izpustili in celo povišali, a so ga poslali — v pokoj! Francoska vojska v Alžiru pa počenja naprej grozovitosti. Znanj francoski kulturni tisk L'Express, ki velja za glasilo Mendes-Franceovega političnega gibanja, je objavil nekaj dokumentiranih poročil o nečlovečnosti, ki se dogajajo v Alžiru v imenu Francije. Pri tem početju se najbolj odlikujejo tamkajšnji francoski naseljenici in pripadniki padalskih oddelkov, ki bi si po klavnem porazu v Indokini zdaj radi popravili svoj bojni sloves.

Poročila je napisal mladi časnikar Jean Jacques Servan Schreiber, ki je tudi odgovorni urednik lista L'Express. Izročili so ga vojaškemu sodišču, češ da »izpodkopava vojski moralno.« S tem ga pa niso prestrašili. Po obtožbi je objavil še več člankov o mučenjih in pustošenjih, podkrepjenih s fotografijami.

FRANCOSKI KARDINALI IN SKOFJE

Proti mučenjem v Alžiru so odločno nastopili tudi francoski kardinali in škofje, ki so marca zborovali v Parizu. Obsodili so »slepi terorizem, kate-

USPEH »PLANINSKE ROZE«

Slovensko Narodno gledališče v Trstu kljub svojim razmeroma zelo kvalitetnim predstavam doslej ni moglo ustreči vsem in zlasti ni moglo potešiti želja tistih, ki si želijo predstav lažjega značaja in posebno še operet. Letos pa je s sodelovanjem Glasbene matice premagalo tudi težave, ki so bile doslej krive, da niso doživeli v povojnem času še nobene dobre operetne predstave, ter je naštudiralno priljubljeno opereto Radovana Gobca »Planinska roza«, katere krstna predstava je bila v torek zvečer v Avditoriju. Čeprav je bilo pričakovati, da bo doživela predstava velik uspeh, je moral biti vsak kritik, ki se je pripravljaj, da jo oceni s strogim strokovnim in umetniškim merilom, kar presenečen, s kakšnim veseljem je sprejelo naše občinstvo prvo slovensko opereto, ki je bila po več desetletjih uprizorjena v Trstu. A tudi igralci in pevci so prav do bro rešili svojo nalogo, četudi je bilo med njimi malo takih, ki bi bili že kdaj nastopili v kakšni opereti.

V sredo zvečer so opereto z enakim uspehom ponovili, te dni pa jo uspešno ponavljajo tudi v raznih krajih tržaške okolice.

»TRI PESMI ZA BARITON IN KLAVIR«

Te dni je priznani slovenski tržaški skladatelj prof. Pavle Merkú izdal v samozaložbi tri samospelave za bariton in klavir. Zbirka, katere ovitek je delo slikarja Lojzeta Spacala, nosi naslov »3 pesmi«. Prva dva samospelava — Portici di Chiozza (Slavko Rebec) in Na Stari gori (Vinko Beličič) — sta bila že izvajana na radiu Trst A. Pel ju je baritonist Andrej Strukelj, solist ljubljanske Opere. Tretja skladba — V vsakem otroku — je uglasbena na besedilo Ivana Seničarja.

rega žrtve so nedolžni, ter krvava dejanja protiterorizma». V izjavi, ki so jo priobčili, je bilo tudi rečeno, da so že večkrat posredovali pri odgovornih oblastvih in jih spomnili na to, da so »dolžna spoštovati človeško dostojanstvo in odločno preprečiti vsakršno kršitev naravnih in božjih zakonov«. Ven dar se zdi, da tudi to svarilo ni nič zaleglo.

Pred kratkim je hotela poslati francoska radikalna stranka, ki jo vodi Mendes-France, v Alžir posebno preiskovalno komisijo, da bi se prepričala, koliko je resnice na vesteh o mučenjih. Toda francoski naseljenici in neki vojaški krogi v Alžiru so zagrozili, da bodo člane odposlanstva pobili. Francoski vrhovni komisar v Alžiru Soustelle je cinično sporočil komisiji, da ne more jamčiti za njeno var-

KROZEK MLADIH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

vabi na sestanek, ki bo v petek, 10. maja, ob 20.30 v Trstu ul. Commerciale 5/I.

Na sporedu je predavanje dr. Janka Ježa

O NASTANKU SLOVENSKE UNIVERZE
Po predavanju bo predvajanje filma o izletu v Goriška Brda.
Vstop z vabilom.

nost. Odposlanstvo je zato moralo ostati doma, svetu pa je to bil dokaz, da so vesti o mučenjih čista resnica; drugače bi se vojaški voditelji in naseljenici v Alžiru ne bili bali preiskave.

Človek se mora vprašati, kako je kaj takega mogoče, in to tako kmalu po drugi svetovni vojni, ki je Francozi še niso mogli pozabiti. Na to ni mogoče odgovoriti drugega, kot da so podivjani nacionalizem povsod enako slepi in pripravljeni na zločine. Francoski nacionalizem, kot se kaže v Alžiru, je pa še posebno ostuden, ker je porojen iz golega pohlepa po gmotnih koristih, četudi se širokosti s frazami o civilizatoričnem poslanstvu Francije v Afriki. Pri tem nacionalizmu niti ni mogoče govoriti o kakem nacionalnem mitu kot pri fašizmu ali nacizmu, ali pa o kakem nacionalnem osvobodilnem boju. Porojen je iz najnižjih strasti in strahu pred neizogibnim zgodovinskim razvojem.

Ti pojavi v Alžiru obenem dokazujejo, kako do ločeni odgovorni vojaški in politični krogi na Zahodu sami prav malo verjamejo v gesla o demokraciji, samoodločbi narodov in spoštovanju človeških pravic. Kako naj pričakujejo, da jim bodo drugi verjeli, ali celo, da se bodo teh načel držali ljudje v nasprotnem taboru?

GLEDALIŠČE ALI KAVARNE?

Ze kako leto dni opazamo, da je televizija pregnala tišino in domačnost iz tržaških kavarn. Če se srečata dva prijatelja in bi se rada kaj pomenila, pravita: »Grega na črno kavo« in zavijeta v najbližji bar. Tako je vsaj bilo, danes je pa to že skoro nemogoče. Ko odprta vrata v lokal, ju sprejme hreščanje televizijske priprave, iz katere je komaj razumeti besedo. Kadar pa je kak program, ki privablja povprečne ljudi, niti ni mogoče dobiti sedeža, ker se bar spremeni v »gledališče«. Pred televizijskim sprejemnikom sede vrste ljudi in zijajo z odprtimi usti v kakšno Sicilijanko ali v Piemontezca, ki odgovarjata na najbolj nezanimiva vprašanja iz nogometa ali zajčereje, pa ju je televizija iz bogve kakšnega razloga napravila na mah silno zanimiva. Če bi se dejansko pojavila pred ljudmi in jim začela prav isto pripovedovati, bi večina takoj vstala in odšla, ostali pa bi ju še pogledali ne, ker bi jih vse skupaj prav nič ne zanimalo.

To je pač stvar občinstva, ki gleda rajši sence na televizijski plošči kot žive ljudi, in za to ima vso pravico. Nesmiselno pa je, da se pri takih oddajah, pa naj gre za kake uganke o nogometu ali kaj dru-

Iz filmskega sveta

LETOSNI OSKARJI

Nedavno tega so v Hollywoodu kot vsako leto ob prisotnosti najuglednejših filmskih osebnosti izročili tako imenovane »Oscarje«, to je 26 cm veike zlate kipe kot nagrade najboljšim igralcem, režiserjem in filmom.

Kot so vsi pričakovali, je zlati kipec dobila Ingrid Bergman za glavno vlogo v filmu »Anastazija«. Yul Brynner, mož s fotogenično plešo, je dobil nagrado kot najboljši moški igralec v filmu »Kralj in jaz«. Brynner je bil glavni junak tudi filma »Anastazija«. Ravno tako je Oscarja dobil Anthony Quinn za najboljšo stransko vlogo (kot slikar Gauguin) v filmu »Sla po življenju«. Film prikazuje življenje znanega slikarja Van Gogha. Najboljšo žensko stransko vlogo so priznali igralki Dorothy Malone. Najboljši film leta 1956 je bil film »Pot okoli sveta v 80 dneh«. Nagradili so tudi najboljši inozemski film italijanske proizvodnje »Cesta«. Ostala priznanja so dobili George Stevens za režijo filma »Velikan« in Albert Lamorisse za scenarij francoskega kratkometražnega filma »Rdeči balonček«.

KRATKE VESTI

Filmski sistem »cinerama«, izum ameriškega inženirja Freda Wallerja, praznuje prav te dni svojo četrto obletnico. Proizvajalcem je prinesel 44 in pol milijona dolarjev dobička. Na svetu je le 26 kinematografov, ki lahko predvajajo filme po tem sistemu.

Znana ameriška komika Jerry Lewis in Dean Martin sta se dokončno razšla. Doslej sta nastopala vedno skupaj, čeprav sta bila v zasebnem življenju vse prej kot prijatelja. Lewis bo še nastopal kot komik, Martin pa se hoče uveljaviti kot pevec.

REZISER F. CAPRA

gega, izpremenijo naše kavarne v gledališča. Če si upa kak gost glasno spregovoriti, v prepričanju, da je pač v kavarni in ne v cerkvi ali v gledališču, ga vse grdo gleda in začne sikati »psst«. Ob takih pri ložnostih navadno tudi postrežba peša, ker imajo natakariji in natakariče oči bolj za tisto, kar se kaže na televizijski plošči, kot za gosta, ki bi rad kavo ali konjak. Kam naj se tisti čas človek dene, ki bi se rad kaj pomenil s prijatelji?

V začetku so bile morda res bolj privlačne tiste kavarne, ki so imele televizijske sprejemnike. Zdaj pa iščem jaz in morda že mnogi drugi kavarne, ki ga nimajo, samo da so na žalost vedno bolj redke. Vendar sem prepričan, da bodo v doglednem času prav tiste kavarne, ki so prve uvedle televizijske sprejemnike in pregnale domačnost, tudi prve odpravile te stroje za hreščanje in kvarjenje vida ter se spet spremenile iz zbirališča hišnic in penzionistov iz vsega okoliša v gostišča, kjer bo gost res dobro sprejet in postrežen in kjer bo lahko v miru izmenjal nekaj besed s prijatelji.

GOSPODARSTVO

Vrtnar v maju

Ta mesec imamo dela čez glavo: plevemo, presipamo, redčimo in presajamo zelenjavo ter odstranjujemo plevel. Če je vreme suho, moramo obilno zalivati, kar opravljamo, dokler ni še tako toplo, zjutraj. V bolj vročih dneh bomo zalivali zvečer. Za zalivanje sta najbolj primerni deževnica ali postana voda, toda ker nas delo prehitava, smo prisiljeni rabiti predvsem vodo iz vodovoda, ki jo napeljemo v vrt po pritrjenih (kovinskih ceveh ali po prenosnih iz plastične snovi. Nanje pritrdimo posebne razpršilnike, med katerimi so najbolj na mestu taki, ki škropijo v obliki dežja.

V tem mesecu sejemo na prosto skoraj vse vrste povrtin: peteršilj, vrtni korenček, blitve, vrtno ali solatno peso, solato, radič solatnik, rdeči radič, cikorijski, por, mesečne redkvice, črni koren, kapusnice-ohrovt ali vrzote, glavni kapus, rožni kapus, kolera-bo itd. Iz tople grede presajamo na prosto: kapusnice, paradižnike, papriko, jajčevce ali melancane, solate, melone bučice in kumariče. V toplo gredo sejemo še listnato in korenasto zeleno-šelin, novozelandsko špinačo, ki jo bomo obirali v toplih poletnih mesecih, ko druge špinače ni, ter cvetačo in brokole.

Navadne špinače ne sejemo več, če hočemo doma pridelati seme. Za tvorbo listov potrebuje špinača kratke dneve in dolge noči. Cvetačo — najbolj priporočljiva je zgodnja toskanska — sejemo ves mesec in še junija do Sv. Antona, brokole pa nekaj tednov po cvetači.

Steklenih streh nad toplimi in mrzlimi gredami ne potrebujemo več in jih zato spravimo v primerne prostore, potem ko smo jih očistili in posušili.

Le redkokdo bo ta mesec še sadil grah, mnogi pa fižol. Za uživanje v stročju so od nizkih sort fižola najbolj priporočljive naslednje vrste: monkalm, češnjavec, green pod, saxa — vse z zelenimi stroki; z rumenimi stroki pa: ameriški »top notch«. Med visoko rastočimi sortami je za dobre zemlje najbolj priporočljiv »Marconi«, ki rodi mnogo dolgih in zelenih strokov brez niti. Med sortami z rumenimi stroki se najbolj odlikuje »Beneški čudež«, ki ima dve zvrsti: eno z belim in eno s črnim semenom. Za uživanje v solati je nadalje zelo priporočljiv tako imenovani »istrski fižol«, ki ima zelene stroke in je zelo podoben milanskemu ali cipru, le da je bolj zgoden in rodovitnejši. V zadnjih letih se čedalje bolj uveljavlja sorta »ognjeni jezik« — lingua di fuoco, — od katerega poznamo visoko rastočo in nizko zvrst: Obe rodita obilno, stroki so v začetku brez niti in jih lahko uživamo v solati, pozneje pa pordečijo in nam dajo debelo zrnje. Za v kozici je zelo primeren visoki fižol »S. Fiacrè« ali »kljukec« s svetlejšo in temnejšo zvrstjo.

Tudi v tem mesecu moramo — kakor v prejšnjih in poznejših — nastopiti proti različnemu mrčesu, posebno proti bramorju, strunam in črvom majskega hrošča. Proti

mrčesu se najtemeljiteje in najbolj učinkovito borimo, če pri prekopavanju razkužimo zemljo z geodrinom: 1/2 do 3/4 kg geodrina poprašimo z žveplalnikom ali s kakšno staro naylor-nogavico vrh prekopane in še neizravnane zemlje. S tem uničimo vse živalske škodljivce. Proti bramorjem se še posebej borimo z zastrupljenim rižem, ki ga pod večer raztrosimo po gredici, predvsem v bližini bramorjevih podzemskih rogov. Proti polžem polagamo zvečer zastrupljene otrobi v majhnih kupčkih ob gredici, posebno na tisti strani, od koder sumimo, da prihajajo polži. Sajenice zaščitimo pred škodljivci tudi tako, da jim pred presajanjem zmočimo korenine v brozgi, katero napravimo iz malo vode ali pa tudi razredčene gnojnice, med katero smo primešali nekoliko geogamma ali geodrina. Če so napadeni zgornji deli povrtine, koristi »tiogamma« v prahu.

Cvetličarjeva opravila

Pletev, čiščenje plevela, zalivanje, čiščenje poti, košnja zelenih tapetov itd. so vmesna cvetličarjeva opravila v mesecu maju. Medtem zaključimo s polaganjem, oziroma sajenjem georgin ali dalij, kan, gorečk ali geranijev, fuksij itd. Proti koncu meseca bomo presajali salvie, voleus, astre in cinije, ageratum itd. Nadaljujemo s sajenjem gladiol, ki jih zasajamo vsakih 15 dni vse do srede julija. V toplih gredah imamo samo ciklamine, primule ali pa potaknjence geranijev, coleus in drugih. Zaključimo tudi s presajanjem v lonce in spreminjanjem zemlje. Vse lončnice postavimo na prosti zrak, kjer bolje uspevajo. Lončnice gnojimo vsaka 2 meseca s čajno žličko »perflora« ali kakšnega drugega gnojila. Proti koncu

Športni pregled

...IN ZDAJ PROTI JUGOSLAVIJI!

»Naredili smo prvi korak na poti za svetovno prvenstvo«, je izjavil vodja italijanskega moštva, ki je tesno porazilo reprezentanco Severne Irske. Tekma se je končala z izidom 1:0 v korist Italijanov le po zaslugi Cervata, ki je zadal edini gol, ter italijanske vratnice, ki je kar trikrat odbila žogo, namenjeno v gol. Igra je bila povsem nezadovoljiva, in sicer ne po krivdi telesno krepkih, toda tehnično pomanjkljivih Ircev, temveč zaradi lenobe, neodločnosti in brezbriznosti domačinov. Italijani so imeli več prilik, da bi zboljšali zmago, toda večina italijanskih igralcev in strokovnjakov je podcenjevala nasprotnikovo moč. Nekateri nogometaši so bili povrhu ravno ta dan utrujeni, kar pa seveda ni tehten razlog, ki bi opravičeval klavrn nastop »plavil«. Vnovič se je izkazalo, da so laški napadalci slabi. Vse kaže, da trenerji niso še uspeli vlti prvim vrstam potrebne ostrine ter tako napačiti državno enajstorico na pot »zlate dobe« italijanskega nogometa. Ta zmaga gotovo ne predstavlja napredovanja, morda je celo še korak nazaj. Mozaična sestava ekipe se ni posrečila in bodoče tekme bodo ponovno javno pokazale, česar državni enajstorici (in tudi raznim drugim moštvom) primanjkuje: močni zvezci, ki bi bili zmožni razviti napadalno igro.

V Zagrebu bo 12. maja Italijo po vsej verjetnosti zastopalo kar 9 igralcev Fiorentine. Vrtar bo še vedno ostal dolgi Lovati. Nerešeno je le še vprašanje desnega krila. Zdi se, da bo to mesto zasedel Longoni, čeprav nekateri predlagajo Bonipertija, Cervellattija, Agnoletta in Brugolo.

meseca bomo že sejali cinerarije, ki bodo cvetele v prvih mesecih 1958. leta.

Cvetlicam mnogo škodujejo listne uši, pršice in drugi drobni škodljivci. Brž ko se pojavijo listne uši, jih moramo poskropiti s primernimi zaščitnimi sredstvi, kot sta »nicol« ali »nicamon«. To je posebno važno pri vrtnicah. Če jih napadejo kaparji, to so uši, ki se ne premikajo in so nekako pritrjene predvsem na spodnjih listih oleandrov, limon, aspidister, evonimus itd., jih moramo uničiti s »paramagom«; zadet pa mora biti vsak kapar posebej. Boj proti kaparjem je nujen: če jih ne zatremo, bodo uničili rastline. Proti raznim pršicam učinkuje »tiogamma« v prahu.

KOLORADSKI HROŠČ SE JE POJAVIL

Od več strani je prišla vest, da se je že pojavil koloradski hrošč ali krompirjevec. Res je, da mu gre v slast posebno krompirjevo listje, a če tega ni, se spravi tudi na paradižnike, jajčevce-melancane, papriko in tudi na — tobak. Največjo škodo pa pri nas povzroča krompirju, ker znatno zniža njegov pridelek: Če nima krompir obilne in zelene krompirjevice, bomo zaman čakali na dober pridelek. Krompirjevi gomolji se v zemlji sicer debelijo, a snov — škrobovina, s katero se debelijo, se stvori v listih, od koder odhaja v gomolje.

Koloradskega hrošča uničujemo s škropivi, stvorjenimi na podlagi arzenata, ali pa tudi z gesarolom ter s prašili. Bolj priporočljiva so škropiva, med katero lahko primešamo tudi raztopino modre galice ali asprja, in tako zaščitimo krompir pred peronosporo, ki tudi znatno krči pridelek: peronospora ožge liste, ki zato ne morejo tvoriti škroba in gomolji ostanejo drobni. Borba proti peronospori bo potrebna najbrž komaj proti koncu meseca, medtem ko bomo morali škropiti proti koloradskemu hrošču dokaj kmalu!

SMISLOV SVETOVNI PRVAK

V tekmah za svetovno šahovsko prvenstvo sta Botvnik ter Smislov v 22. partiji remizirala v 11. potezi. S tem je Smislov nabral 12 in pol točke in tako postal novi svetovni prvak. Smislov je novinarjem povedal, da je bil dvoboj zelo naporen. Istega mnenja je tudi Botvnik. Strokovnjaki trde, da igra ni bila na posebno visoki ravni.

SPORT PO SVETU

Košarka — V soboto je bila v Trstu mednarodna tekma med reprezentancama Italije in Češke. Kot so vsi predvidevali, so močne Čehinje ostro porazile Italijanke z izidom 73:39 (23:3, 42:10, 56:28). Domačinke so se opomogle le na koncu srečanja, toda proti telesno in tehnično sposobnejšim nasprotnicam bi tudi druge, boljše ekipe na svetu ne mogle uspeli. Najbolje so igrale Hubalkova, Kočandrlava, Malova in Dubska za Češko, Ronchetti, Mapelli ter Tarabocchia za Italijo.

Tenis — V prvem kolu srečanj za Davisov pokal so bili izidi naslednji: Mehika - Jugoslavija 5:0; CSR Svica 4:1; Nizozemska - Norveška 4:1; Južna Afrika - Španija 4:0; Poljska - Luksemburg 5:0; Avstrija - Romunija 3:0; Filipini - Indija 3:2; Japonska - Ceylon 5:0; Venezuela - Kuba 3:2 in Nova Zelandija - Libanon 5:0.

Lahka atletika — Prejšnji teden je 22-letni Amerikanec Bob Gutowski skočil s palico 4,78 m visoko in s tem postavil nov svetovni višek. Padla sta tudi dva druga svetovna časa, in sicer v štafeti 4x110 y (39'9 — Vseučilišče Texas) in 440 y zapreke (Potgieter — 50'7).

Nogomet — V četrtek sta Manchester United ter Real Madrid zaigrala povratno tekmo za pokal evropskih prvakov. Igra se je zaključila z neodločnim izidom 2:2. V finalu se bosta zato pomerila italijanski prvak Fiorentina ter lanskoletni zmagovalc Real Madrid.

13

Za
naše
naimi
laisse
Nadivjem
zapadu

O, JAZ, TEPEC! ZVITOREDCA SEM ZAKLENIL V JEČO ČRNI KAVBOJ JE PA SVOBODEN! BRŽ ZA NJIM, LAKOTNIK; ČE JE ZVEŽAN, GA Z LAHKOTO SPET UJAMEVA!

NAK, NIKAMOR NE GREM! ZLATO HOČEM IZPIRATI DUSTI ME PRI MIRU!

HM, ZLATO MU JE ZMEČALO SE TISTO MALO MOŽGANOV, KI JIH IMA... BRŽ MORAM VEN, DA MI ČRNUH VRANCA NE ODPELJE!

ČRNI KAVBOJ JE PRIBEŽAL PO JARKU DO MESTA, KJER JE BILA LAKOTNIKOVA OPREMA...

ZLEZEL JE NA GRALO IN Z NJE SKOŽIL V SEDLO LAKOTNIKOVEGA KONJA...

NA TAKEM KUPU KOSTI, KOT JE TO LE KLJUŠE, PA SE NISEM JAHAL!... EJ, KO BI IMEL ZDAJŠE SVOJEGA VRANCA, DA BI ME OSVOBODIL VEZI, KI ME ŽE ZULIŽO!

TEDAJ JE ZASLIŠAL TOPOT KOPIT, IN SE JE BRŽ SKRIL, ZA GRALO...

KDO NEKI JE? OPREZEN MORAM BITI, TAKOLE ZVEŽANEGA ME VSAK ŠOLARČEK UŽENE!

TRDONJA NA MOJEM KONJU, KAJ SI DOVOLI TA ŽABA!... SICER MI JE PA KOT NALAZČ PRIPELJAL VRANCA... BRŽ MORAM UKREPATI!

ČRNI KAVBOJ JE ZABRLIZGAL IN V NA SLEDNJEM TRENUTKU JE TRDONJA ŽE FRČAL PO ZRAKU...

PREDEN SE JE TRDONJA ZAVEDEL, JE BIL VRANEC ŽE PRI KAVBOJU IN MU PREGRIZNIL VEZI...

...IN RES, TRDONJA JE LAHKO STRELJAL SAMO V PRAH, KI GA JE DVIGNIL BEZEČI ČRNI KAVBOJ.

LOV ZA SKRIVNOSTMI

1

Bilo je 16. aprila leta 1942, ko so se zbrali v Hitlerjevem glavnem stanu, v tako zvani »Volčji jami«, nekje v neprodirnih pruskih gozdovih, vodilni generali vrhovnega poveljstva k tedenski poročili. Razgovor je nanesele tudi na skrivnostno izostajanje pisem nemških vojnih ujetnikov iz Anglije. Veliki admiral Raeder je začel razgovor o tem vprašanju.

»Do nadaljnega bomo tudi mi prepovedali vsem angleškim ujetnikom, sleherni dopisovanje z domačimi«, je na kratko odrezal Hitler.

Naslednji dan so po vseh taboriščih objavili angleškim ujetnikom: »Domov lahko pišete, toda pošta se začasno ne bo pošiljala naprej!«

Čez nekaj dni so o zadevi že bili obveščeni zastopniki mednarodnega Rdečega križa. Švedski major Sörenström se je predstavil v nemškem vrhovnem poveljništvu in je zahteval pojasnil.

»Pregovorite Britance, da bodo smela pisma naših ujetnikov domov, in takoj bomo odredili, da bo tudi pošta angleških ujetnikov odpremljena«, je pojasnil nemški mornariški intendant.

Visok švicarski vladni uradnik je prišel v podobnem poslanstvu v London v zunanje ministrstvo ali Foreign Office. Ostro je nastopil: »Kar vi tu počenjate, je proti haškimi dogovorom in sramota za človečanski čut.«

Angleški zunanji urad, ki o zadevi ni bil natanko poučen, je brž stopil v zvezo z admiraliteto, ki je imela glede protivohunske službe na morju proste roke.

Popoldne 5. maja je bil v velikem podzemskem bunkerju admiralitete v Whitehallu sklican posvet zastopnikov vrhovnega mornariškega poveljstva in zunanjega ministrstva. Besedo je imel star, sivolas kapitan, ki je s hladnim glasom razlagal: »Zadeva je takšna: vsak poveljnik nemške podmornice ima, preden odplove, razgovor na štiri oči s poveljnikom podmorskega štaba. Dönitz pove zaupno geslo za slučaj, da kapitan pade v ujetništvo. S pomočjo tega gesla lahko vsak častnik v navidezno hrezpomembnem pismu sporoči svojcem važna obvestila, kje in kako je bila podmornica potopljena. Vi gospodje, sami veste, kakšnega izrednega pomena so taka obvestila za nemško poveljništvo.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

5. maja, nedelja: Pij V.
 6. maja, ponedeljek: Janez. Ev.
 7. maja, torek: Stanislav
 8. maja, sreda: Prik. Mih.
 9. maja, četrtek: Gregor Nac.
 10. maja, petek: Antonin
 11. maja, sobota: Filip in Jakob

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 2. maja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	626—629 lir
avstrijski šiling	23,75—24,50 lir
100 dinarjev	85—90 lir
100 francoskih frankov	151—155 lir
funt šterling	1650—1690 lir
nemško marko	145,50—147 lir
pesos	14—16 lir
švicarski frank	147—148 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4900—5000 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 5. maja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše — Aleksander Marodič: »Sivko iz dolge obale«; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slavni pevci; 18.00 Skladbe Removša in Pahorja; 20.30 Wagner: »Lohengrin«, opera v 3 dej., I. in II. dejanje; 23.00 Južno-ameriške ritmične popevke.

Ponedeljek, 6. maja, ob: 12.00 Življenje in svet; 12.55 Motivi iz filmov; 18.00 Fauré: Kvartet za klavir v C-molu; 18.30 Z začarane police; 10.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Književnost in umetnost.

Torek, 7. maja, ob: 12.00 Sredozemske države in dežele; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Beethoven: Sonata op. 31 št. I v G-duru; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder — Hasch & Kisch: »Vltavski brodarji«, komedija v 9 slikah.

Sreda, 8. maja, ob: 12.00 Iz zgodovine zdravilstva; 13.30 Znanane ciganske melodije; 18.30 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Italijansko povojno gledališče.

Četrtek, 9. maja, ob: 12.00 Iz kraljestva živali; 13.30 Glasba Johanna Straussa; 19.15 Šola in dom; 21.00 Dramatizirana zgodba — Ezio D'Errico (IV.)

Mesto ponoči: »Nota, ki ubija« (Prvi del); 22.00 Nove knjige in izdaje.

Petek, 10. maja, ob: 12.00 O vitaminih; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Prireditve in umetnost v Trstu.

Sobota, 11. maja, ob: 12.00 Življenje in usode; 13.30 Lepe operne arije; 16.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 18.15 Slavni pevci; 18.30 Glasba za naše malčke; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Kmečka godba; 21.00 Teden v Italiji; 22.00 Skladbe Respighija, Rodriga in Brahmsa.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 369: Raztolmačite mi, zakaj se mi sesiri mleko, ki sem ga najprej zavrela in še gorkega zliha v termovko in ga tam držala 24 ur? Kako naj hranim mleko, da se ne bo vsaj 36 ur se siri?

Odgovor: Z zavretjem mleka uničite sicer veliko večino bakterij, ki povzročajo, da se mleko sesiri, ne uničite pa trosov teh bakterij. Ko se mleko v termovki nekoliko ohladi, nastanejo iz trosov nove bakterije, ki se zelo hitro razvijajo in množijo pri toploti med 20 in 40 stop. C. Zato ni primerno, da hranimo mleko v termovki, razen za nekaj ur. Če hočete hraniti mleko več časa, ga morate prevreti, nato pa ga postavite pod tekočo vodo, da se čimprej ohladi. Pod tekočo vodo ga pustite do uporabe. Tekoča voda — iz vodovoda — ima namreč manj kot 18-20 stop. C. Ta toplota je torej nižja od tiste, ki pospešuje razvoj bakterij. Če bi imela hladilnik ali ledenico, bi bilo še bolje. V termovkah pa se večkrat mleko sesiri tudi zaradi umazanije: zato je potrebno termovke skrbno oprati in ne pozabiti pri tem na zamašek, ki mora biti prekuhan, posebno če je kdaj prišel v dotik z mlekom.

Vprašanje št. 370: Želim napraviti oporoko. Imam ženo in 3 otroke. Ženi bi zapustil čimveč premoženja, da bi ne imela težav po morebitni moji smrti. Koliko ji lahko zapustim?

Odgovor: Svoji ženi lahko zapustite 1/3 vsega premoženja v izključno last, ostali 2/3 morata biti na razpolago za otroke, toda ženi lahko zapustite še užitek na eni tretjini otrokovih deležev.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE IN GLASBENA MATICA V TRSTU

V soboto, 4. maja, ob 21. uri,
v nedeljo, 5. maja, ob 17. uri
v Prosvetnem domu na Opčinah

»PLANINSKA ROZA«

opereta v treh dejanjih

Besedilo in glasba: Radovan Gobec

Gospodinjski kotiček**ZA LEPE IN ZDRAVE NOHTE**

Ce hočemo imeti zdrave in lepe nohte, jih moramo vsaj enkrat na dan zdrgniti s krtačo za roke. Dolgi nohti potrebujejo več nege kot kratki. Vsako toliko jih pristrizemo ali pa vsak dan popilimo s pilico, da jih ni treba striči. Nohte natrimo večkrat z limoninim sokom, pa se bodo lepo svetili. Na rokah jih strizemo okroglo, na nogah pa ravno, da ne rastejo v meso.

DATELJNOVA TORTA

Mnogokrat se zgodi, da ostanejo gospodinji jajčni beljaki, s katerimi pa lahko poceni narediš dateljno torto: stolci iz beljakov sneg, primešaj 15 dkg sladkorja in še malo točiči. Nato primešaj 15 dkg zrezanih dateljnov, 15 dkg bele moke in žlico ruma. Vse dobro zmešaj in peci v poljubnem modelu ali oblikovalniku, ki ga prej namaži z mastjo in potrosi z moko.

DROBNI NASVETI

— Posoda ne bo počrnela na ognju, če zunanje dno premažeš prej s suhim milom.

— Spomladi se na koži rade pojavljajo pege. Pričnimo jih vsak večer umivati z limoninim sokom. Obledele bodo in zatem izginile.

— Da bi dobili celo orehovo jedrce iz lupine, pustite orehe eno noč v slani vodi.

— Če hočeš, da bo listje rastlin, ki jih imaš v sobi lepo in bleščeče, ga namaži s krpico, namočeno v glicerinu.

— Če nimaš pri roki brusca, lahko nož zaostriš na obrnjenem porcelanastem krožniku. Nekajkrat potegni z rezilom preko spodnjega roba krožnika in nož bo spet oster.

— Da cvetje ne bi prehitro ovenelo v vazi, dodaj vodi aspirina ali 5 gr salmijaka v prahu. Vsak dan poreži stebelce cvetic za en do 2 cm, pa se boš čudila, kako dolgo ostanejo sveže.

Ravnateljstvo slovenske višje realne gimnazije v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za zrelostni izpit do vključno 6. maja, za sprejemni izpit v klasični licej in vstopna izpita za ostale razrede pa do 15. maja. Pojasnila daje tajništvo Višje realne gimnazije v ulici Lazzaretto vecchio 9/II vsako dopoldne od 10—12 ure.

Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je treba do 25. maja vložiti prošnje za sprejemne in razredne izpite ter za nižji tečajni izpit. Vsa potrebna pojasnila se dobijo v tajništvu šole v ulici Scuole nuove 12/II.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphica« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Stari kapitan je za trenutek ohmolknil in si je prižgal debelo cigaro. Nato je nadaljeval: »Mi moramo vsa pisma prestreči, dokler ne najdemo skrivnostnega ključa, s katerim razberejo v Nemčiji tajna poročila svojih ujetnikov. Nemci seveda ne smejo zvedeti, da iščemo njihov ključ, zato smo prisiljeni pregledovati vso pošto in ne samo ono kapitanov podmornic.«

OBISK V BOLNICI

»Prav«, se je vtaknil vmes civilist iz zunanega ministrstva, »toda že od januarja zadržujejo nacisti vso našo pošto in imajo vzrok za to. Ni čudo, da se je tudi Rdeči križ začel zanimati za zadevo. Prvi minister bi rad to neljubo zadevo spravil s sveta.«

Spravil s sveta«, je z nasmehom planil ikvišku admiral sir Max Horton. »Od poznanja ali nepoznanja tega ključa je odvisno življenje naštetih naših mornarjev. Če bodo Nemci potopili prvo našo prihodnjo ladijsko spremljavo, bo tega kriv tisti prekleti ključ tajnega sporazumevanja.«

Admiralov pomislek je vplival in zato so sklenili, da se pošta še dvanajst dni ne bo odpošiljala. V tem času je pa treba za vsako ceno priti na sled ključa.

***

V velikem zaslisevalnem taborišču za nemške pomorske častnike sredi razkošnega parka vojvode Bedfordskega angleški mornariški oficirji niso meli že več tednov nič drugega po glavi, kakor to, kako bi tisti ključ ali tajno besedo odkrili. Tuhtali so, kako bi se lotili spraševanja ujetih nemških častnikov. Prejeli so ukaz, da morajo priti na vsak način na sled ključa v teku dvanajstih dni. Lepi majski dnevi so medtem potekali, a angleški poiz-

vedovalci niso prišli nikamor. Tedaj se 10. maja javi mladi nadporočnik Rawlinson pri svojem poveljniku in mu stavi predlog, ki je bil takoj sprejet. Že toliko načinov so poskusili, čemu ne bi še tega? —

V taboriščni bolnišnici je ležal 22-letni nemški praporščak. Obe nogi je imel v mavcu in sta mu kot mrtvi viseli na nekakem obešalu ob postelji. Mladi mož je hrepeneče mislil na dom in na mater nekje daleč na Pomorjanskem. Gledal je skozi okno v park, kjer je vojvoda bedfordski bil namestil zasebni zverinjak iz divjih živali, nalovljenih iz vseh krajev angleškega carstva.

Iz mračnih misli ga je zdramilo trkanje na vrata. Visok in vit tek angleški letalski častnik je vstopil.

»Jack Daniel je moje ime. Jaz sem tisti poba, ki Vas je ranil«, se je predstavil.

Praporščak je začudeno pogledal tujega majorja. Anglež je bil malo v zadregi.

»Dobil sem dopust«, je pojasnjeval, »in sem skoraj čutil potrebo, da se pri vas opravičim. Ko ste vi že plavali v vodi, bi ne smeli mi z letala več streljati na vas, toda moji strelci so zgubili živce. Sicer pa, tu sem, da se porazgovoriva.«

Nemški častnik ni vedel, kaj naj reče. Končno je zagodrnjal: »Je pač preklemana vojna. Zdravniki pravijo, da bodo noge kljub vsemu s časom spet zdrave. Upanje imam...«

Potem je pripovedoval angleškemu tovarišu o svojem domu na Pomorjanskem. Razgovor je postajal čimdalje pristrénejši, končno je praporščak povabil letalca, naj ga po končani vojni obišče v Nemčiji.

(Dalje prihodnjic)